

Development of a Training Curriculum to Enhance Student Leadership at Protpittayapayat School, The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2

Siwapat Bamrungsetthapong^{1*}

¹Protpittayapayat School, The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2, Thailand

*Corresponding author: siwapatb@gmail.com

Abstract

This research article aimed to: 1) develop a training curriculum to enhance student leadership at Protpittayapayat School under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2, 2) implement the curriculum, and 3) evaluate the curriculum. The research design was research and development (R&D). The population consisted of 134 student leaders from the student council, selected by simple random sampling. The research instruments included the training curriculum, a curriculum suitability assessment form, a leadership knowledge test, a behavioral observation form, and a learner satisfaction questionnaire. The instruments were validated by three experts, with the index of item-objective congruence ranging from 0.67 to 1.00, and reliability coefficients ranging from 0.86 to 0.93. Data analysis employed mean, standard deviation, and dependent samples t-test. The research findings revealed that the developed curriculum had the highest level of suitability, with an overall mean score of 4.75 and a standard deviation of 0.42. The components of rationale and training activities obtained the highest mean scores. The implementation of the curriculum showed that the post-training leadership score was 36.82 with a standard deviation of 3.97, which was higher than the pre-training score of 28.45 with a standard deviation of 4.32, with statistical significance at the .01 level ($t = 12.54$). The evaluation of the curriculum by students was at the highest level, with an overall mean score of 4.64 and a standard deviation of 0.41. The components of satisfaction and the developed leadership attributes received the highest mean scores.

Keywords: Student Leadership, Training, Curriculum Development, Protpittayapayat School

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ศิวาพัชญ์ บำรุงเศรษฐพงษ์^{1*}

¹โรงเรียนพรตพิทยพยัต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประเทศไทย

*Corresponding author: siwapatb@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 2) ทดลองใช้หลักสูตร และ 3) ประเมินหลักสูตร รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา ประชากรเป็นนักเรียนแกนนำสถานศึกษา จำนวน 134 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย หลักสูตรฝึกอบรม แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร แบบทดสอบวัดความรู้ภาวะผู้นำ แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบสอบถามความพึงพอใจ เครื่องมือผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นระหว่าง 0.86 ถึง 0.93 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด โดยรวมมีค่าเฉลี่ย 4.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.42 ด้านหลักการและเหตุผลและกิจกรรมการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด การทดลองใช้หลักสูตรทำให้คะแนนภาวะผู้นำหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าที่เท่ากับ 12.54 ค่าเฉลี่ยหลังอบรม 36.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.97 และก่อนอบรม 28.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.32 การประเมินหลักสูตรโดยผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรวมมีค่าเฉลี่ย 4.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.41 ด้านความพึงพอใจและคุณลักษณะภาวะผู้นำที่พัฒนาได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำนักเรียน, ฝึกอบรม, การพัฒนาหลักสูตร, โรงเรียนพรตพิทยพยัต

© 2025 A-EMS: Applied Economics, Management and Social Sciences

บทนำ

ภาวะผู้นำเป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากผู้เรียนที่มีภาวะผู้นำย่อมสามารถแสดงออกถึงความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการคิดตัดสินใจที่สร้างสรรค์ อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของพลเมืองที่พึงประสงค์ (Duangtilee R., et al., 2017) การส่งเสริมภาวะผู้นำในระดับสถานศึกษา จึงต้องอาศัยการจัดกิจกรรมที่เป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเฉพาะกิจกรรมสถานศึกษาซึ่งถือเป็นเวทีสำคัญที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการเป็นผู้นำในสถานการณ์จริง (Thongkhao, P., et al., 2024)

งานวิจัยหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเป็นกลยุทธ์สำคัญในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โดย Jirarak T., et al. (2017) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก เช่น หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ โครงสร้างเนื้อหา กิจกรรมฝึกอบรม และการประเมินผล ซึ่งช่วยยกระดับความรู้และทักษะของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่ Chaisena P., et al. (2014) พบว่าการออกแบบโปรแกรมฝึกอบรมที่มีการบูรณาการกิจกรรมเชิงปฏิบัติ สามารถพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียนได้อย่างเด่นชัดทั้งด้านทักษะการทำงาน บุคลิกภาพ และคุณธรรม

ในทำนองเดียวกัน Wacharadhorntumrong P., et al. (2023) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าหลักสูตรที่มีองค์ประกอบครบทั้งหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหา กิจกรรม สื่อ และการประเมินผล สามารถยกระดับความรู้และทักษะภาวะผู้นำนักเรียนได้

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ งานของ Thongkhoa, P., et al. (2024) ยังสะท้อนว่าการจัดทำโมเดลฝึกอบรมเชิงปฏิบัติที่เน้นการเป็นแบบอย่าง ความรับผิดชอบ การทำงานเป็นทีม และการมีจิตอาสา เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม

สำหรับบริบทของโรงเรียนพรตพิทยพยัต ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีนักเรียนกว่า 3,000 คน โรงเรียนได้มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนรอบด้าน ภายใต้ปรัชญา “เรียนดี มีความสุข” และแนวคิด “Choose for the Future” โดยดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กิจกรรมสถานักเรียน และการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่บูรณาการกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งบริบทดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียนที่ตอบสนองต่อความต้องการและศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ (Protpittayapayat School, 2025)

ดังนั้น การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2” จึงมีความสำคัญ เนื่องจากการบูรณาการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้สร้างหลักสูตร ทดลองใช้ และประเมินผลหลักสูตร เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบันและอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
2. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
3. เพื่อประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง ทดลองใช้ และประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 กระบวนการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก

1. ขั้นตอนที่ 1 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์เอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของหลักสูตรและองค์ประกอบภาวะผู้นำนักเรียน แล้วนำผลการสังเคราะห์มาสร้าง หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โดยมีองค์ประกอบ 6 ส่วน ได้แก่ (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) โครงสร้างเนื้อหา (4) กิจกรรมการฝึกอบรม (5) สื่อและเอกสารประกอบ และ (6) การวัดและประเมินผล จากนั้นได้นำร่างหลักสูตรเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2. ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

ประชากรคือ นักเรียนแกนนำสถานักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต จำนวน 134 คน ได้เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมตามโครงสร้างหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น โดยการอบรมจัดขึ้นในลักษณะกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ที่เน้น Active Learning เช่น การอภิปรายกลุ่ม เกมการเรียนรู้ การแสดงบทบาทสมมติ และโครงการจิตอาสา

3. ขั้นตอนที่ 3 การประเมินหลักสูตร

ใช้วิธีการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ (1) ความเหมาะสมของหลักสูตร ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (2) ประสิทธิภาพของหลักสูตร ประเมินจากผลการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการอบรม และการสังเกตพฤติกรรมภาวะผู้นำของนักเรียน และ (3) ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อหลักสูตร ประเมินด้วยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4. เครื่องมือวิจัยและคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย (1) หลักสูตรฝึกอบรม (2) แบบประเมินความเหมาะสมหลักสูตร (3) แบบทดสอบวัดความรู้ด้านภาวะผู้นำ (4) แบบสังเกตพฤติกรรมภาวะผู้นำ และ (5) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียน เครื่องมือทั้งหมดผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha Coefficient) ระหว่าง 0.86–0.93 แสดงว่ามีความเหมาะสมและเชื่อถือได้

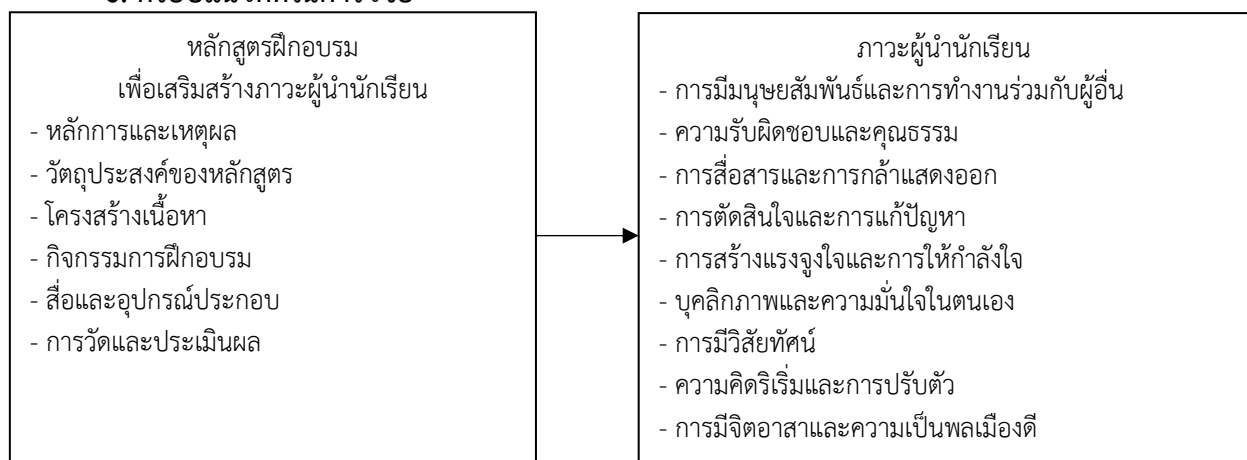
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลจากการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 ข้อมูลจากการทดสอบความรู้ เปรียบเทียบก่อนและหลังอบรมด้วยสถิติ t-test แบบกลุ่มสัมพันธ์ (Dependent Samples t-test)

5.3 ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักเรียน วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้อาศัยการสังเคราะห์จากเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนด ตัวแปรต้น คือ หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน ซึ่งมีองค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อและอุปกรณ์ประกอบ และการวัดและประเมินผล (Jirarak T., et al., 2017; Chaisena P., et al., 2014; Wacharadhorntumrong P., et al., 2023; Thongkhwa, P., et al., 2024) ขณะที่ ตัวแปรตาม คือ ภาวะผู้นำนักเรียน ซึ่งมีองค์ประกอบที่สังเคราะห์ได้ว่า ประกอบด้วย การมีมนุษยสัมพันธ์และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความรับผิดชอบและคุณธรรม การสื่อสารและการกล้าแสดงออก การตัดสินใจและการแก้ปัญหา การสร้างแรงจูงใจและการให้กำลังใจ บุคลิกภาพและความมั่นใจในตนเอง การมีวิสัยทัศน์ ความคิดริเริ่มและการปรับตัว และการมีจิตอาสาและความเป็นพลเมืองดี

(Duangtilee R., et al., 2017; Kachensuwan C., et al., 2020; Wacharadhorntumrong P., et al., 2023; Thongkhwa, P., et al., 2024) ซึ่งจากการสังเคราะห์ดังกล่าวแสดงให้เห็นชัดเจนว่าองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมทำหน้าที่เป็นปัจจัยกำหนดที่ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาองค์ประกอบต่าง ๆ ของภาวะผู้นำนักเรียน และสามารถแสดงความสัมพันธ์นี้ได้อย่างชัดเจนผ่านแผนภาพกรอบแนวคิดการวิจัยที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ผลการวิจัย

1.1 ผลการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ผลการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

หลักการและเหตุผล หลักสูตรอธิบายความจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะภาวะผู้นำ ในด้านมนุษยสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม บุคลิกภาพ และการมีจิตอาสา

โครงสร้างเนื้อหา ประกอบด้วย 6 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยที่ 1 มนุษยสัมพันธ์และการทำงานร่วมกับผู้อื่น หน่วยที่ 2 ความรับผิดชอบและคุณธรรม หน่วยที่ 3 การสื่อสารและการกล้าแสดงออก หน่วยที่ 4 การตัดสินใจและการแก้ปัญหา หน่วยที่ 5 บุคลิกภาพ ความมั่นใจ และวิสัยทัศน์ หน่วยที่ 6 การสร้างแรงจูงใจ จิตอาสา และความเป็นพลเมืองดี

กิจกรรมการฝึกอบรม เน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning) เช่น การอภิปรายกลุ่ม บทบาทสมมติ กรณีศึกษา เกมการเรียนรู้ และโครงการจิตอาสา

สื่อและเอกสารประกอบ ได้แก่ คู่มือหลักสูตร ใบงาน แบบฝึกหัด สื่อมัลติมีเดีย และอุปกรณ์สำหรับกิจกรรมกลุ่ม

การวัดและประเมินผล ใช้การประเมินหลายวิธี ได้แก่ แบบทดสอบก่อนและหลังอบรม แบบสังเกตพฤติกรรมภาวะผู้นำ และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน

โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเหมาะสมของสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ด้านที่ประเมิน	μ	S.D.	ระดับ
หลักการและเหตุผล	4.80	0.37	มากที่สุด
วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.60	0.42	มากที่สุด
โครงสร้างเนื้อหา	4.70	0.45	มากที่สุด
กิจกรรมการฝึกอบรม	4.80	0.40	มากที่สุด
สื่อและเอกสารประกอบ	4.70	0.39	มากที่สุด
การวัดและประเมินผล	4.65	0.47	มากที่สุด
รวม	4.75	0.42	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.75$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเมื่อเรียงตามค่าเฉลี่ยพบว่า ด้านหลักการและเหตุผล และ ด้านกิจกรรมการฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากัน ($\mu = 4.80$, S.D. = 0.37) และ ($\mu = 4.80$, S.D. = 0.40) ตามลำดับ รองลงมาคือ โครงสร้างเนื้อหา และ สื่อและเอกสารประกอบ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\mu = 4.70$, S.D. = 0.45) และ ($\mu = 4.70$, S.D. = 0.39) การวัดและประเมินผล ($\mu = 4.65$, S.D. = 0.47) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ($\mu = 4.60$, S.D. = 0.42) ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.47) ตามลำดับ

1.2 ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ผลการทดลองใช้สูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการอบรม

การทดสอบ	N	μ	SD	t	Sig. (p)
ก่อนอบรม	134	28.45	4.32	12.54	.000**
หลังอบรม	134	36.82	3.97		

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านภาวะผู้นำหลังการอบรม ($\mu = 36.82$, S.D. = 3.97) สูงกว่าก่อนการอบรม ($\bar{X} = 28.45$, S.D. = 4.32) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 12.54$, $p < .01$)

1.3 ผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ผลการประเมินสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินหลักสูตรโดยนักเรียน

ด้านที่ประเมิน	μ	S.D.	ระดับ
ความเหมาะสมของหลักสูตร	4.62	0.39	มากที่สุด
ประสิทธิผลของหลักสูตร	4.55	0.44	มากที่สุด
คุณลักษณะภาวะผู้นำที่พัฒนาได้	4.68	0.41	มากที่สุด
ความพึงพอใจต่อหลักสูตร	4.70	0.41	มากที่สุด
รวม	4.64	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า การประเมินสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.64$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเมื่อเรียงตามค่าเฉลี่ยพบว่า ความพึงพอใจต่อหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\mu = 4.70$, S.D. = 0.41) รองลงมาคือ คุณลักษณะภาวะผู้นำ

ที่พัฒนาได้ ($\mu = 4.68$, S.D. = 0.41) ความเหมาะสมของหลักสูตร ($\mu = 4.62$, S.D. = 0.39) และประสิทธิผลของหลักสูตร ($\mu = 4.55$, S.D. = 0.44) ตามลำดับ

2. อภิปรายผล

ผลการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นได้รับการประเมินความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (เฉลี่ยรวมสูง และทุกองค์ประกอบทั้งหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ โครงสร้างเนื้อหา กิจกรรม สื่อ และการประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด) โดยเฉพาะด้านหลักการและเหตุผลและด้านกิจกรรมการฝึกอบรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงเด่น สะท้อนความพร้อมเชิงแนวคิดและความสอดคล้องเชิงปฏิบัติการของหลักสูตร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การออกแบบหลักสูตรได้ยึดบริบทจริงของโรงเรียนพรตพิทยพยัตอย่างใกล้ชิด โรงเรียนเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีนักเรียนกว่า 3,000 คน ดำเนินงานภายใต้ปรัชญา “เรียนดี มีความสุข” และแนวคิด “Choose for the Future” ทำให้เป้าหมายหลักสูตรเชื่อมกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และระบบกิจกรรมนักเรียนที่โรงเรียนดำเนินการอยู่แล้ว เช่น สภานักเรียนและการเรียนรู้เชิงรุก กิจกรรมในหลักสูตรจึงออกแบบเป็นเชิงปฏิบัติการที่เรียนรู้ผ่านการลงมือทำและการสะท้อนคิด เช่น การอภิปรายกลุ่ม กรณีศึกษา บทบาทสมมติ และโครงการจิตอาสา และกำหนดผลลัพธ์เชื่อมโยงกับบทบาทจริงของนักเรียนแกนนำในโรงเรียน เช่น การนำประชุม การสื่อสารในกิจกรรม และการรับผิดชอบงานฝ่ายหรือชมรม โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ถูกจัดวางให้ครอบคลุมองค์ประกอบภาวะผู้นำที่โรงเรียนมุ่งเน้น ได้แก่ มนุษย์สัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม ความรับผิดชอบและคุณธรรม การสื่อสารและการกล้าแสดงออก การตัดสินใจและการแก้ปัญหา บุคลิกภาพ ความมั่นใจและวิสัยทัศน์ และการสร้างแรงจูงใจ จิตอาสา และความเป็นพลเมืองดี พร้อมกรอบการวัดผลที่ครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ในสถานการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับ งานของ Jirarak T., et al. (2017) ที่ชี้ว่าหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำที่มีองค์ประกอบครบถ้วนและสอดคล้องกับบริบทผู้เรียนจะได้รับการยอมรับในระดับสูง และสอดคล้องกับ Wacharadhorntumrong P., et al. (2023) ที่พบว่าหลักสูตรที่จัดกิจกรรมเชิงมีส่วนร่วมและการลงมือปฏิบัติจริงช่วยยกระดับคุณภาพและความเป็นไปได้ในการใช้จริง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Duangtilee R., et al. (2017) ที่พัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำนักเรียน โดยเน้นประเด็นการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และความรับผิดชอบต่อซึ่งเป็นองค์ประกอบที่หลักสูตรนี้ให้ความสำคัญอย่างเด่นชัด

ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมอบรมมีคะแนนภาวะผู้นำหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพัฒนาการที่โดดเด่นคือการสื่อสารและการกล้าแสดงออก การทำงานเป็นทีม และความรับผิดชอบต่อ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก หลักสูตรเชื่อมโยงกับเวทีจริงของโรงเรียน เช่น กิจกรรมของสภานักเรียน การเรียนรู้เชิงรุก และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสนำสิ่งที่เรียนไปประยุกต์ใช้ทันที รูปแบบกิจกรรมที่ใช้เป็น Active Learning และ Experiential Activities เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกภาวะผู้นำผ่านสถานการณ์จำลองและการแก้ปัญหาจริง การออกแบบกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมและการสะท้อนคิดยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการแสดงออก และสามารถเรียนรู้จากทั้งความสำเร็จและความผิดพลาดภายในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับ งานของ Chaisena P., et al. (2014) ที่พบว่าการฝึกแบบกิจกรรมเชิงปฏิบัติช่วยยกระดับความร่วมมือและบุคลิกภาพของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับ Duangtilee R., et al. (2017) ที่ยืนยันว่าการจัดกิจกรรมตามตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำ เช่น ความรับผิดชอบและการตัดสินใจ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมที่ชัดเจน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานของ Boonpa N., et al. (2019) ที่ระบุว่าภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และความรับผิดชอบต่อ สามารถพัฒนาได้ผ่านกิจกรรมที่ออกแบบอย่างมีระบบ

ผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า การประเมินหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านความพึงพอใจของนักเรียนและด้านคุณลักษณะภาวะผู้นำที่พัฒนาได้มีค่าเฉลี่ยสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการและบริบทของนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัต กิจกรรมที่หลากหลายและมีส่วนร่วมสูงทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุก ได้พัฒนาตนเอง และสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริง การออกแบบการประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งความรู้ พฤติกรรม และความพึงพอใจยังช่วยสร้างแรงจูงใจและความรู้สึกประสบความสำเร็จในตัวผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ Thongkhoa, P., et al. (2024) ที่รายงานว่าหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนที่ออกแบบอย่างสอดคล้องกับบริบทโรงเรียนและมีความสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรม จะได้รับการยอมรับและความพึงพอใจสูงจากผู้เรียน และสอดคล้องกับงานของ Wacharadhorntumrong P., et al. (2023) ที่ยืนยันว่าหลักสูตรเชิงปฏิบัติการที่ครอบคลุมทุกองค์ประกอบสามารถเพิ่มประสิทธิผลและสร้างการยอมรับจากผู้เรียนได้จริง

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียนโรงเรียนพรตพิทยพยัต ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ โครงสร้างเนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อและเอกสารประกอบ และการวัดและประเมินผล หลักสูตรที่พัฒนาได้รับการประเมินความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.75$) ผลการทดลองใช้กับนักเรียนแกนนำ 134 คน พบว่าคะแนนภาวะผู้นำหลังอบรม ($\mu = 36.82$) สูงกว่าก่อนอบรม ($\mu = 28.45$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.64$) แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรมีประสิทธิภาพในการพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียนและสามารถนำไปใช้ได้จริง

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

2.1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนพรตพิทยพยัต

- 1) นำหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียนไปบูรณาการกับระบบกิจกรรมนักเรียนที่โรงเรียนมีอยู่แล้ว เช่น สภานักเรียน กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมชมรม และโครงการจิตอาสา เพื่อให้ นักเรียนสามารถนำทักษะผู้นำที่เรียนรู้ไปใช้จริงในเวทีปฏิบัติ
- 2) จัดกิจกรรมอบรมต่อเนื่องทุกปี โดยปรับปรุงและพัฒนาตามผลสะท้อนกลับจากผู้เรียน และครูที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างวัฒนธรรมการพัฒนาผู้นำนักเรียนอย่างยั่งยืน
- 3) สร้างระบบครูพี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษาสำหรับนักเรียนแกนนำ เพื่อช่วยติดตาม สนับสนุน และให้คำแนะนำเฉพาะรายในการนำทักษะภาวะผู้นำไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมจริง
- 4) จัดทำคู่มือหลักสูตรฉบับใช้งานจริงสำหรับครูที่รับผิดชอบกิจกรรมนักเรียน เพื่อให้ การดำเนินการอบรมเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสามารถต่อยอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 5) พัฒนาระบบติดตามผลการใช้หลักสูตร เช่น แบบประเมินภาวะผู้นำระยะยาว การสะท้อนผลการทำงานรายภาคเรียน หรือการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักเรียนแกนนำ

2.1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

- 1) สนับสนุนโรงเรียนพรตพิทยพยัตในการขยายผลหลักสูตรนี้ไปยังโรงเรียนในสังกัดที่มีบริบทคล้ายกัน โดยจัดเวทีนำเสนอ best practices และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน

2) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับครูที่ปรึกษาสถานักเรียนและผู้รับผิดชอบกิจกรรมนักเรียน เพื่อให้มีทักษะในการใช้หลักสูตรและเสริมสร้างภาวะผู้นำของนักเรียนอย่างเป็นระบบ

3) ติดตามและประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้จริงในโรงเรียนสังกัดอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของผู้เรียนที่หลากหลาย

2.1.3 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานระดับนโยบาย (สพฐ./กระทรวงศึกษาธิการ)

1) ใช้หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนที่พัฒนาขึ้นนี้เป็นต้นแบบในการกำหนดนโยบายการเสริมสร้างภาวะผู้นำนักเรียนในระดับประเทศ โดยบูรณาการกับโครงการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และการเรียนรู้เชิงรุก

2) จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรอบรมภาวะผู้นำในโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดใหญ่ที่ต้องการนักเรียนแกนนำจำนวนมากในการบริหารกิจกรรมและสร้างบรรยากาศเชิงบวกในสถานศึกษา

3) กำหนดมาตรฐานกลางสำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียนในสถานศึกษา เช่น ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำ แนวทางการประเมิน และเกณฑ์การพัฒนา เพื่อให้โรงเรียนทุกแห่งสามารถดำเนินการได้อย่างสอดคล้อง

2.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.2.1 ทำการวิจัยเพื่อติดตามผลระยะยาวของนักเรียนที่ผ่านการอบรมหลักสูตรว่าภาวะผู้นำยังคงอยู่และส่งผลต่อการเรียนรู้และพฤติกรรมในชีวิตจริงหรือไม่

2.2.2 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน เช่น ลักษณะการมีส่วนร่วมของครูพี่เลี้ยง บรรยากาศการเรียนรู้ในโรงเรียน และแรงจูงใจภายในของนักเรียน เพื่อหาวิธีปรับปรุงหลักสูตรให้ตรงจุดมากขึ้น

2.2.3 เปรียบเทียบการใช้หลักสูตรนี้ในโรงเรียนที่มีบริบทต่างกัน เช่น โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนในต่างจังหวัด หรือโรงเรียนที่มีความเข้มแข็งด้านกิจกรรม เพื่อหาข้อจำกัดและแนวทางพัฒนาที่เหมาะสมกับความแตกต่างของแต่ละบริบท

2.2.4 พัฒนาสื่อดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ประกอบหลักสูตร เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นและโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ภาวะผู้นำทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

เอกสารอ้างอิง

- Boonpa, N., Muenjaem, S., Markmee, K., & Pongsriwat, S. (2019). Leadership development in 21st century for high school leaders. *Sripatum Chonburi Academic Journal*, 16(2), 163–174.
- Chaisena, P., Gumjudpai, S., Phothiawat, S., & Wansaen, T. (2014). The development of a leadership enhancement program on secondary school student leaders under the Office of the Basic Education Commission. *Journal of Education, Khon Kaen University*, 37(1), 92–99.
- Duangtilee, R., Phengsawat, W., Pansuppawat, T., & Vongsawat, K. (2017). The development of leadership indicators of student council committees in educational opportunity expansion schools in the north-eastern region of Thailand. *Journal of Educational Administration, Khon Kaen University*, 13(1), 122–130.

- Jirarak, T., Phengsawat, W., & Chaipanha, O. (2017). The development of training curriculum enhancing student leadership in secondary school under Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 1. *Journal of Graduate School, Sakon Nakhon Rajabhat University*, 13(63), 77–84.
- Kachensuwan, C., Whattananarong, A., Somprasonk, N., & Boonthima, R. (2020). The leadership development of secondary school students. *Journal of Library and Information Science, Srinakharinwirot University*, 13(1), 18–28.
- Protpittayapayat School. (2025). *Internal quality assessment report of Protpittayapayat School, academic year 2024*. Retrieved from https://www.prot.ac.th/datashow_33508.
- Thongkhoa, P., Amornkitpinyo, P., & Na Soontorn, T. (2024). A training program development on student leadership for local administration schools in Pathumthani province. *Journal of MCU Social Science Review*, 13(1), 13–23.
- Wacharadhorntrumrong, P., Sirithadakunlaphat, S., & Chumphol, N. (2023). The Development of Training Course Enhancing Leadership for Lower Secondary Students at Bansuanudomvittaya School, Chonburi Province. *Journal of Roi Et Rajabhat University*, 17(1), 221–230.